

BORIS A. NOVAK

Od začetka do konca

Začetek

(francoska balada)

Čas je teman in prepozen, a z vsakim otrokom
 se zablesti prazačetek človeških reči:
 z vélikim pokom vsemirja – z dojenčkovim jokom! ...
 Drobcene školjke ušes se odpirajo zvokom.
 Mickeni prstki, ki iščejo materino varnost,
 znajo na pamet pisavo dotika. Oči,
 še tipajoče k obrisom, že slutijo stvarnost,
 senčno, neznano, neznansko, za plazom luči ...
Z vsakim otrokom se kozmos ponovno rodi.

Že od začetka je svet v obljudi navzoč:
 vse je že tukaj, iz krhke kali, iz osnutka
 se bo razvilo razkošje, kot čas iz trenutka.
 Z rádotjjo in bolečino otrok oberoč
 objame veselje, ta človek, usodno bodoč. –
 Zanj se začne matematika s štetjem vseh dvanajstih prstov,
 naravoslovje s skrivnostno razliko med mamó in vrsto
 vseh drugih in fizika s težo kolena, ki pade in boli ...
Z vsakim otrokom se kozmos ponovno rodi.

Slikarstvo se začenja z veseljem packanja,
kiparstvo s čistostjo blata, s strastjo do mazanja,
arhitektura z gradovi iz peska. In z vajo kričanja
glasba Chopina in Mozarta, ples pa z nasladami plazenja.
In gledališka magija z otroško potrebo igranja,
z igrami skrivanja, z odkrivanjem drugega.
Umetnost pisanja se začenja z užitkom čečkanja,
mojstrstvo verza s svobodo napak in jecljanja ...
Z vsakim otrokom se kozmos ponovno rodi.

Znanost fizike se začenja s spoznavanjem težnosti.
Umetnost ljubezni se začenja s spoznavanjem nežnosti,
z žarom dotikanja, s čudežem tikanja: ti si jaz, jaz sem ti ...
Z vsakim otrokom se kozmos ponovno rodi.

Spomin drevesa

(repati sonet)

Ko sem bil majhen, sem skoz prašno okno vlaka
ustavljaj lep, hitri, bežni svet z močjo
molitve: *"Naj si me zapomni to drevo!*
Naj se vtisnem v spomine tega zraka!

Naj moj odsev v sebi zadrži ta mlaka!
Naj me nekoč poišče to dvorišče! Nebo
naj zame shrani ta poletni vonj! Oko
te hiše naj mi vedno riše cilj koraka! ..."

Ko sem se danes znova peljal skozi isto
pokrajino, sem skozi prašno okno vlaka
zaman ustavljaj hitri svet. Svet, ki ne čaka.

Svet, ki molči ... Ko sem prispel na cilj poti,
me je zalil obup ... Tedaj so k meni, čisto
tiho, prišli dvorišče in drevo, zrak in mlaka,

vonj in oči
tiste hiše, ki je več ni ...

Ljubljana

Tomažu Kumru

Ko sem te prvič videl, prazna, praznična Ljubljana, se mi je zdelo, da jesenski veter v platanah okrog Kongresnega trga šumi kot mirno morje. Bil sem očaran. Tedaj sem še verjel, da je obzorje mojega rojstva – črn obris topolov za predmestjem nad izlivom Save – sotočje, kamor tečejo vse ceste. Ko sem spoznal, da sem za venomer izgnan na breg Ljubljanice, podoben bonbonjeri, se je moj beg po tvojih ulicah šele začel, Ljubljana. Sprejela si me s fasadami preteklosti, rumena, bela in vlažno siva; z lučmi, ki trepetajo skozi okna družinskih hiš, sred pisanih vrtov, kjer tiha roka jeseni bere listje; z vetrom, ki lovi vroč vonj kostanjev; z gorskimi slemenami, ki kot hrbti konj izginjajo v noč; z gostilnami, ki se prezgodaj zapirajo; z zvoniki, ki imajo kot usoda teman odzven; z obleko iz snega, ki staro mesto polepša v nestvarno, bajno, pravljичno nevesto; z dekletimi brhkimi kretenj in prekrhkega nasmeha, ki skrivajo srce za oglom; z golobi, ki po strehah opravljajo ljudi; s soncem, ki spomladi sleče rokave, da telo za hip užije žarek sreče; z vrvenjem množice, ki se sprehaja po pomolu te luke, ki ne vidi morja; s pesmimi v molu, ki jih pijanci lajnajo do nezavesti; z enim samim prijateljem, ki je živel v rumeni, starinski hiši pod platanami, šumečimi kot morje, kjer sva se sprehajala do dna noči, da bi na glavo obrnila sivi pločnik; s praznim središčem ob nedeljskih dopoldnevih in poraznim občutkom, da bom v tem mestu venomer le tujec in da bo vse samo še huje, tako si me nekoč sprejela, ljubljena Ljubljana, in tudi danes, pol življenja bližji, v platanah še zmeraj slišim valovati daljno, tiho morje ...

Hvalnica izgubljenosti

(repati sonet)

Da bi zares spoznal neznano mesto,
se moraš v njem izgubiti. Iti proč
od črt na zemljevidih, sestopajoč
v srh strahu, kjer boš našel prašno cesto,

ki ti bo povedala več kakor iz brona
uliti konjeniški spomenik.
Svet ni tvoj dom: blodnjak je. Boleč dotik,
navzočnost, strašna in lepa. Ona,

katero ljubiš, ti ne bo nikoli
do konca znana. Zgubljaljaj se v njej.
Po vsakem ljubljenju pa ji dovoli,

da se odmakne in ostane sama
svoja. Spoštuj bogove slehernega hrama,
a pojdi mimo, v neznano. Odpovej

se vsemu varnemu. Ko se do dna
zgubiš, boš našel sebe samega.

Isti

(odmev)

Kdo poleti raja in jeseni čisti?	<i>Isti.</i>
Kdo pozimi grize drevje do obisti?	<i>Isti.</i>
Kdo poraja sonce v pomladnih listih?	<i>Isti.</i>
Kdo živi v tigru, kitu, vrabcu, glisti?	<i>Isti.</i>
Kdo ohranja onstran sleherne koristi?	<i>Isti.</i>
Kdo ubija? In kdo ljubi? Kdo je tisti, ki nad zibelko in krsto poje tihi stih?	<i>Isti.</i>

Da, toda

(rondel)

– Karkoli rečem, odgovôri da! – Da, toda
jaz sem svoboden in zato bom rekel ne.
– Na svetu ni svobode. So le moje ustnice.
In tvoja slast. – Všeč si mi. Kdo si ti? – Prigoda.

– In kdo sem jaz? – Nikar me ne sprašuj, prismođa!
Jaz sem ti, ti pa nisi jaz. Ti si nič, jaz pa vse, kar je.
Karkoli rečem, odgovôri da! – Da, toda
jaz sem svoboden in zato bom rekel ne.

– Reci da! – Če mi poveš, kdo sem. – Človek, le zabloda
nekega mrtvega boga. Prikazen iz meglè.
Čas je, da te čas zatre. Moj ukaz se pne
od zemlje do neba. – Kdo si ti? – Usoda.
Karkoli rečem, odgovôri da! – Da, toda.

Od začetka do konca

(zamirajoči sonet)

Držiš me za roko, ko greva na sprehod,
in z nama gre sonce, drevesa v parku
oživljajo listje ob slehernem žarku,
življenje ob tebi je toplo in mehko,

življenje se smeje, poslavlja se zima,
dva vrabčka zletita na drugo stran proge,
iz rok ti pobegnem in stečem za njima,
vse, česar se spomnim, je delček te dolge

sekunde, ko si me iztrgala smrti
pred strašnim, pred zmajskim obličjem tramvaja ...
O, naj se ponavlja brez konca in kraja:

Držim te za roko, ko greva na sprehod,
in z nama gre sonce, drevesa v parku
oživljajo listje ob slehernem žarku,

življenje ob tebi je toplo in mehko,
življenje se smeje, poslavlja se zima,

držim te z obupom odraslega sina,
da ne bi zdrsela pod prsti, kam, mama,

tja daleč od mene in sebe, kjer nimam

moči, na osojno pobočje spomina ...

